

Rabin S. Baldewsingh

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

De voorzitter van Commissie Samenleving

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk

BSW/2015.227 – RIS 289284

Doorkiesnummer

14070

E-mailadres

Aantal bijlagen

Datum

1 december 2015

Onderwerp

Resultaten 2015 en plannen 2016 armoedebeleid en schuldhulp

Geachte voorzitter,

Tijdens de begrotingsbehandeling van de commissie Samenleving hebben wij toegezegd u op de hoogte te stellen van het gerealiseerde armoede beleid in 2015 en de ambities en plannen voor 2016 toe te lichten. Dat doen we middels deze brief. Tevens informeert het college u welke beleidsvoornemens we hebben naar aanleiding van het onderzoek naar de schuldhulpverlening door de rekenkamer.

Inleiding

Werk en onderwijs blijven de beste weg uit armoede en schulden. Deze weg is voor mensen met een laag inkomen echter niet zonder bochten en obstakels. Je moet immers wel naar school kunnen gaan, zonder dat je je zorgen hoeft te maken of je de schoolkosten wel kunt betalen. Geld voor een fiets of openbaar vervoer naar het werk is er soms nog niet als iemand vanuit de bijstand aan het werk gaat. Door mensen met maatwerk te ondersteunen bied je hen perspectief om hun mogelijkheden te verzilveren. Er zijn echter ook mensen voor wie werk of onderwijs niet haalbaar is. Bijvoorbeeld door ernstige beperkingen of ouderdom. Daarom hebben we armoedebeleid dat activerend is waar het kan en bescherming biedt waar het moet.

Leven met weinig geld is stressvol. Recente wetenschappelijke inzichten laten zien dat armoede en schulden de capaciteit tot het zelf organiseren van je leven onder druk zet. Dit maakt onder meer dat mensen in armoede besluiten nemen waarin zij maar beperkt rekening houden met de toekomst omdat hun focus ligt op overleven in het hier en nu. De gevolgen van armoede en uitsluiting kunnen daarom langdurig en hardnekkig van invloed zijn op de maatschappelijke en geestelijke positie van mensen.

Het uit de armoede geraken is dan ook geen eenvoudige opgave. Alleen als mensen weer mentale ruimte krijgen, zijn ze in staat om (op enig moment) planmatiger te gaan leven en niet alleen de focus op de behoeften van vandaag te leggen maar te investeren in morgen. De gemeente wil mensen in hun kracht zetten zodat ze weer de regie over hun eigen leven kunnen nemen en volop kunnen meedoen in de stad.

Inlichtingen bij

Rutger Schoenmakers

Soms is het nodig om mensen daarbij extra te helpen. Intensief samenwerken of zelfs tijdelijk zaken helemaal overnemen, zijn logische stappen in dit proces. Dit college investeert vanaf 2015 € 14 miljoen extra in een solide en integraal armoedebeleid. Dat is hard nodig om financieel kwetsbare burgers mee te laten doen. Ik vind het dan ook onverteerbaar dat het Hoogheemraadschap van Delfland juist deze mensen in de kou laat staan door de kwijtschelding van de verontreinigingsheffing af te schaffen.

De gemeente werkt samen met organisaties in de stad om burgers samen met anderen hun problemen op het gebied van uitgaven en inkomen aan te laten pakken. Het college dankt in dit kader Delen achter de Duinen voor de jaarlijkse inspiratie. 2016 zal verder volop in het teken staan van de aanpak van schulden. In deze aanpak nemen wij de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek ter harte en zetten we voorts in op innovatie en samenwerking om (het risico op) schulden op te lossen.

De uitwerking en beantwoording van eerder door mij gedane toezeggingen (gebruik ouderenfonds, procedures pandhuis, toegang tot de zorgverzekering en de slimme pas) maken onderdeel uit van deze brief.

Minima-effect rapportage

Landelijk is het beeld te zien dat een steeds grotere groep mensen moet rondkomen van een minimaal inkomen. Dit wordt veroorzaakt doordat landelijke ondersteunende inkomensmaatregelen worden afgebouwd. De uitgaven nemen juist toe. Na het betalen van huur, energie, verzekeringen en zorgkosten blijft er voor deze groep vaak weinig over voor de boodschappen. Het is voor veel mensen erg moeilijk om géén schulden te maken.

Goed armoedebeleid levert daarom ook concreet resultaat op in het huishoudboekje van mensen. Uiteraard is het belangrijk om te meten of onze voorzieningen er ook toe leiden dat huishoudens in staat worden gesteld in hun kosten te voorzien. Door het Nibud is ook dit jaar weer een minima-effectrapportage gemaakt waarin wordt bekeken wat de effecten zijn van het Haagse minimabeleid op het huishoudboekje van mensen. Dit geeft informatie over de effecten van de verschillende armoederegelingen en een beeld van hoe minima ervoor staan. Hierbij spelen gelet op de beleidsdoelstellingen, de financiën op orde en kunnen meedoen, twee hoofdvragen:

- Is het huishoudboekje van minima minimaal in balans (kunnen minima het basispakket aan maandelijkse lasten betalen)?
- Zijn minima financieel gezien in staat om mee te doen aan de maatschappij (kunnen zij het zgn. restpakket voor sociale participatie betalen)?

We zijn er trots op dat alle onderzochte huishoudtypes dankzij het Haagse minimabeleid in staat zijn om te voorzien in de kosten van levensonderhoud. Zonder deze ondersteuning zouden de alleenstaande, het paar zonder kinderen, het paar met kinderen van 3 & 5 jaar oud en het paar met kinderen van 12 & 14 jaar oud niet kunnen rondkomen. Voor deze huishoudtypes geldt wel dat het restpakket voor sociale participatie niet volledig bekostigd kan worden. Het Nibud heeft in haar rapport een aantal conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. De conclusies en aanbevelingen zijn (deels) gebruikt als input voor deze brief. Het volledige rapport treft u als bijlage bij deze brief aan.

Pijlers minimabeleid

Met het in deze brief gepresenteerde armoedebeleid zorgt het college er voor dat ook in 2016 huishoudens met een laag inkomen kunnen meedoen en in staat worden gesteld om zelf of samen met anderen te investeren in een verbetering van hun positie. Hierbij is er oog voor specifieke behoeften en worden gericht kansen geboden. We willen de Haagse minima een goed vangnet bieden via een breed pakket aan ondersteuning. In het vervolg van deze brief staat aangegeven op welke manier het college hier invulling aan geeft.

Dit gebeurt aan de hand van de in 2015 geïntroduceerde pijlers van het armoedebeleid:

1. Optimale toegankelijkheid, gebruik en bekendheid van het armoedebeleid;
2. Gelijke kansen voor kinderen uit minimagezinnen;
3. Participatie van ouderen met een laag inkomen;
4. Het in balans brengen van het huishoudboekje;
5. Samenwerken met de stad tegen armoede;
6. Actief meedoen, ook met een laag inkomen.

Per pijler wordt toegelicht welke acties er in 2015 zijn ondernomen en wat er in 2016 gepland staat. De zesde pijler zal niet separaat worden toegelicht. De uitwerking van de overige pijlers draagt immers direct bij aan het actief mee kunnen doen in de stad.

Financiën

De in deze brief uitgewerkte plannen kunnen binnen de bestaande begroting worden vormgegeven. Door de oploep van het armoedebudget in het coalitieakkoord “Vertrouwen op Haagse Kracht“ van 0,5 mln. in 2016 en door herprioritering binnen de bestaande activiteiten is er ruimte van € 1 mln. voor nieuwe activiteiten. Aan het einde van de brief treft u een tabel aan met een overzicht van de extra uitgaven.

1. Optimale toegankelijkheid, gebruik en bekendheid van het armoedebeleid

Goede armoedevorzieningen zijn voorzieningen die ook goed gebruikt worden. We willen een zo hoog mogelijk bereik van deze voorzieningen. De topindicator in de meerjarenbegroting is door uw raad vastgesteld op 85% bereik. We hebben er alle vertrouwen in dat de nieuwe Armoede Monitor zal tonen dat het bereik goed op orde is. U kunt deze Monitor, met daarin de resultaten per regeling over 2015, in het voorjaar van 2016 tegemoet zien.

Veel minimavoorzieningen kennen in Den Haag dezelfde inkomensgrens (130% van het sociaal minimum) als de Ooievaarspas. Aan deze slimme pas zijn producten gekoppeld als het gratis OV voor ouderen, de tegemoetkoming ouderbijdrage en het kindpakket van Leergeld. Daarom hoeft het inkomen niet bij elke voorziening apart uitgevraagd te worden. Dat scheelt de burger en de gemeente werk. In 2016 wordt de pedicure voor ouderen aan de Ooievaarspas toegevoegd.

2015

In 2015 is het volgende op het gebied van toegankelijkheid en bereik gerealiseerd:

- *Internet:* zichtbaarheid en toegankelijkheid op internet is van groot belang om voorzieningen laagdrempelig en duidelijk aan te bieden. Zowel de site van de Ooievaarspas als de informatie op denhaag.nl zijn in 2015 verbeterd.
  - De Ooievaarspas heeft een geheel nieuwe site. Hier is veel makkelijker te zien welke activiteiten er in de buurt zijn. Tevens is het makkelijker zoeken op doelgroep en activiteitenssoort. De site wordt beter bezocht dan de vorige. De gemeente Den Haag ziet de website als een belangrijk instrument in de communicatie. De informatie op de website wordt steeds vernieuwd en aangevuld, zowel met nieuwe aanbieders als nieuwe informatie pagina's.
  - De minimavoorzieningen waren voorheen versnipperd te vinden op denhaag.nl. Dit is aangepakt waardoor er op basis van een eenvoudige uitvraag een overzicht wordt gepresenteerd van de beschikbare minimavoorzieningen.
- *Zelfstandig ondernemers:* uit eerdere onderzoeken (RIS 260890 en 272461) naar zelfstandig ondernemers met een laag inkomen bleek dat zij minder dan gemiddeld gebruik maken van de minimavoorzieningen. In 2015 is er aanvullend onderzoek gedaan naar de achterliggende motivatie.

Het blijkt dat ondernemers liever ondersteund worden bij het ondernemen zelf dan met minimavoorzieningen. Ook omdat de ondernemer zijn periode met een laag inkomen als tijdelijk ervaart. Het liefst kijkt hij vooruit en wenst daarbij ondersteund te worden.

Dit verklaart deels waarom het bereik van de huidige minimavoorzieningen lager ligt. Toch wil ik juist deze groep hardwerkende Hagenaars van ondersteuning voorzien. In 2015 werd gestart met financiële dienstverlening aan ZZP-ers. Uitgangspunt is daarnaast om schuldhulpverlening aan te bieden aan actieve ondernemers. De hulpvraag is vaak complex. Daarom werken de financieel specialisten samen met afdeling Zelfstandigen en met het Haags Ondernemershuis. Het is nog te vroeg om iets te zeggen over de effectiviteit. De indruk is dat veel ondernemers het adviesgesprek vooral gebruiken om zich verder te oriënteren en zelf te werken aan een oplossing. Er zijn 85 adviesgesprekken gevoerd.

Verder ontvangen meer dan 50 ondernemers via het ondernemershuis coaching om hun omzet te verhogen. Zo kunnen deze ondernemers de inkomsten uit hun bedrijf optimaliseren zodat de kans op armoede vermindert. Tijdens de Haagse Ondernemersweek (september 2015) werd de gratis app "Money can do" gelanceerd. Dit is een simpele tool waarmee de ZZP-ers hun administratie kunnen bijhouden. In 2016 zal bovenstaande dienstverlening voor zelfstandigen worden voortgezet.

Ook is er in 2015 een analyse van de aanvraagprocedure van minimaregelingen voor zelfstandigen gemaakt. Het is bij een aanvraag voor een minimaregeling lastig om het inkomen voor een ZZP'er te bepalen. Om een aanvraag rechtmatig af te doen dient de jaarrekening van het voorliggende jaar of een actuele winst/verliesrekening beoordeeld te worden. Het Haagse aanvraagformulier is vergeleken met andere in den lande gebruikte aanvraagformulieren.

Er zijn mogelijkheden om het huidige formulier logischer en bondiger te maken. Aan dit formulier wordt gewerkt. De aanpassingen zullen in het eerste kwartaal van 2016 worden doorgevoerd.

- *Sociale wijk(zorg)teams*: sinds oktober 2015 maken financieel specialisten van de dienst SZW onderdeel uit van 15 Sociale Wijkzorgteams. Dit maakt dat financiële problemen meteen aangepakt kunnen worden zodat andere hulpverleners aan de slag kunnen met de achterliggende en overige probleemgebieden. In de andere wijken zitten de financieel specialisten in de tweede ring van hulpverlening. Dit is de plek voor casus-overleg over multi-probleemgevallen doordat ook de welzijns- en zorgaanbieders in deze teams vertegenwoordigd zijn.

2016

- *Wijkentour/Publiekscampagne*: in 2015 zijn de voorbereidingen gestart voor een wijkentour van de Ooievaarspas. Doel is het niet-gebruik tegen te gaan en meer bekendheid te geven aan de mogelijkheden die het minima-beleid. Een promotieteam gaat in 2016 daadwerkelijk naar de burger toe. In alle wijken van Den Haag zal het promotieteam een aantal dagen aanwezig zijn. In een aantal wijken zal het team zelfs per buurt aanwezig zijn. Het promotieteam verstrekt informatie over de diverse producten waarvoor ook meteen een aanvraag ingediend kan worden. Burgers worden ook geïnformeerd over de gratis cursussen en workshops voor budgetbeheer.
- *Aandacht voor armoede bij overige dienstverlening en koppeling met de Ooievaarspas*: iedereen die zich bij de gemeente meldt voor een uitkering voor levensonderhoud, krijgt een intake-gesprek. De financiële situatie is één van de onderwerpen die dan wordt besproken. Wanneer het huishoudboekje daar aanleiding voor geeft, dan is dit het moment dat men nog eens persoonlijk wordt gewezen op het bestaan van minima-regelingen. Op die manier wordt het niet-gebruik tegengegaan. Als tijdens het gesprek blijkt dat iemand moeite heeft met zijn administratie of schulden, dan wordt hij geïnformeerd over de gratis cursussen en workshops van de gemeente. Wanneer er vragen zijn op het gebied van bijvoorbeeld (huur- of zorg-)toeslagen of beslaglegging, dan wordt doorverwezen naar een financieel specialist. Zij zijn direct na de intake beschikbaar. De klant wordt dus nog dezelfde dag geholpen.

2. Gelijke kansen voor kinderen uit minimagezinnen

Kinderen moeten in onze stad volop kunnen meedoen. Vooral minima huishoudens met kinderen kunnen moeilijk rondkomen, hetgeen het Nibud in haar recente rapport onderstreept. Dit college wil niet dat kinderen de dupe worden van de financiële problemen van hun ouders. Daarom zet Den Haag in op een stevig kindpakket.

2015

Het kindpakket bestaat uit de meest noodzakelijke behoeften, aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving. In 2015 is er veel aandacht geweest voor het Haagse kindpakket. De Haagse inzet wordt in den lande goed gewaardeerd, bijvoorbeeld door de landelijke kinderombudsman, maar ook door het Haagse 'Delen Achter De Duinen'. Hieronder een aantal belangrijke zaken die in 2015 zijn gerealiseerd.

- *Schoolspullenpas*: via de Stichting Leergeld ontvangen 17.500 leerlingen met een Ooievaarspas de schoolspullenpas. Hiermee kunnen kinderen de aanschaf betalen van noodzakelijke spullen. Daarnaast verstrekt Leergeld opgeknapte computers of een fiets voor school. De Haagse opzet van de schoolspullenpas heeft inmiddels navolging gekregen in onder meer Leeuwarden en Zoetermeer.
- *Winterkleding*: dit jaar wordt gratis winterkleding verstrekt aan 10.000 bijstandskinderen; ook dit is via Leergeld georganiseerd. De winterjassenactie zal twee-jaarlijks plaatsvinden.
- *Ooievaarspas*: volledige vergoeding sportlidmaatschap of deelname aan een culturele activiteit via de Ooievaarspas. Sport en cultuur zijn en blijven gratis voor kinderen met een Ooievaarspas; zo'n zeven – achtduizend kinderen met een Ooievaarspas zijn lid van een sport- of cultuurvereniging. De attributen die nodig zijn, zoals sportkleding of instrumenten, worden via Leergeld verstrekt. Daarnaast kunnen kinderen hun zwemdiploma halen en krijgen ze een bibliotheekpasje.
- *Tegemoetkoming ouderbijdrage scholen*: voor elke leerling die zijn Ooievaarspas laat scannen ontvangt de basisschool € 50,00 en scholen voor voortgezet onderwijs € 125,00 waardoor de ouders geen ouderbijdrage hoeven te betalen.
- *Kinderen denken mee*: we betrekken de kinderen via Leergeld bij ons beleid. De Leergeldkids geven advies over het kindpakket. Want het is van belang dat het beleid aansluit bij wat kinderen nodig vinden om goed mee te kunnen doen in de stad.

2016

In 2016 wordt het kindpakket gehandhaafd, met hier en daar enkele aanpassingen en vernieuwingen. Om het pakket structureel in te bedden, wordt de bestaande Verordening Kinderparticipatie in 2016 geactualiseerd en voorgelegd aan de raad.

Het zijn nog steeds de minimagezinnen met kinderen die het volgens het Nibud onderzoek het zwaarst hebben. Daarom blijft het nodig om deze groep ruimhartig te ondersteunen.

Voor 2016 hebben de volgende onderwerpen mijn aandacht:

- *Gratis aanbod voor cultuur*: We stimuleren dat ouders en kinderen ook samen naar het museum of theater gaan. Daarom zijn we bezig een deel van het cultuuraanbod gratis te maken als ouders en kinderen met een Ooievaarspas hier gezamenlijk gebruik van maken.
- *Bijzondere bijstand*: via de bijzondere bijstand is er ruimte om extra (reis)kosten van kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan te vergoeden als er geen andere vervoersvoorziening mogelijk is.
- *Verhoging individuele inkomenstoelage*: we onderzoeken de mogelijkheid om de individuele inkomenstoelage voor echtparen met kinderen te verhogen. Uit het Nibud-onderzoek wordt immers duidelijk dat het vooral de gezinnen met kinderen zijn die met minimale middelen moeten rondkomen. Dit is ook de groep minima die het hardst getroffen worden door de voorgenomen afschaffing van de kwijtschelding van het waterschap. Ik laat deze mensen niet in de kou staan en wil daarom de tegemoetkoming verhogen met € 200,00 per jaar. Hiervoor zal de verordening individuele inkomenstoelage moeten worden aangepast. Bovenstaande zal in totaal tot € 600.000,00 aan uitgaven leiden.

- *Tegemoetkoming schoolkosten MBO*: Delen achter de Duinen heeft een probleem gesignaleerd bij 16-17 jarige MBO leerlingen. Voorheen ontvingen ouders van deze leerlingen een tegemoetkoming vanuit de Wet Tegemoetkoming Studiekosten (WTOS). Die bedroeg bijna 600 euro. Deze is nu afgeschaft. Daarvoor in de plaats is er een beperkte compensatie in het kindgebondenbudget via de belastingdienst. Vanuit onderwijsbeleid wordt tevens € 100.000,00 ter beschikking gesteld om dit knelpunt op te lossen.
- *Vervoer gehandicapt kind*: ik ga met vervoerders (HTM, Connexxion) in gesprek of gezinnen met een gehandicapt kind gezamenlijk vervoerd kunnen worden naar activiteiten van de Ooievaarspas. Te verwachten kosten bedragen € 50.000,00.
- *Onderzoek trekkingsrecht*: ik ga de mogelijkheid onderzoeken om, bijvoorbeeld via de slimme Ooievaarspas, op basis van trekkingsrecht in aanvullende schoolkosten te voorzien. Gedurende de schoolcarrière van een kind kunnen er eenmalige kosten ontstaan. Denk aan een dure rekenmachine, of andere eenmalige uitgaven. Dit moet wel binnen de bestaande begroting van het kindpakket gerealiseerd worden.

3. Participatie van ouderen met een laag inkomen

Ook ouderen in onze stad hebben mijn bijzondere aandacht. Zij zijn immers niet meer in staat om hun inkomenspositie te verbeteren. Het is van belang dat zij actief blijven deelnemen in de maatschappij. Dat doe ik in 2015 door:

2015

- *Digitalisering ouderen*: ouderen met een laag inkomen blijven helaas nog achter bij de digitalisering. En dat terwijl juist zij vaak een beroep moeten doen op voorzieningen die soms alleen digitaal verkrijgbaar zijn. Armoedeverzoeken zijn overigens wel op papier aan te vragen als iemand echt niet in staat is om dit digitaal te doen. De signalen uit de stad hierover nemen we serieus, daarom zijn we in juni gestart met het project Digitalisering voor ouderen. Om ouderen een stem te geven, de zelfredzaamheid te vergroten en hen te stimuleren digitale zorgdiensten te gebruiken gaat de gemeente Den Haag de internetvaardigheden van deze groep verbeteren. Door de verschillende mogelijkheden zichtbaar te maken en op ouderen gerichte voorlichting en cursussen aan te bieden, krijgt ook deze groep de kans om langer zelfredzaam te blijven en om hun sociale isolement met behulp van sociale media te voorkomen/verminderen. Om dit doel te bereiken is samenwerking met verschillende partners van groot belang. Twaalf van deze samenwerkingspartners zijn bereid gevonden zich voor dit project in te zetten en hebben op 4 juni jongstleden een convenant ondertekend. Inmiddels hebben zich nog meer partners aangemeld. We zijn blij met de betrokkenheid van deze organisaties en hun inzet om in twee jaar tijd minimaal 1.000 ouderen op weg te helpen in de digitale wereld.
- *Collectieve Zorgverzekering*: ouderen hebben vaak hogere zorgkosten. Daarom is de gemeentelijke bijdrage in de premie met € 10,00 per maand verhoogd. Dit komt in de plaats van het Ouderenfonds. De Participatiewet maakt dat deze regeling vanaf 2015 niet meer mogelijk is. Niet alleen ouderen hebben profijt van een korting op de zorgpremie. In de behandeling van pijler 4 (huishoudboekje) zullen de overige premiekortingen en voordelen van de zorgverzekering worden toegelicht.
- *Gratis Openbaar vervoer*: het gratis openbaar vervoer voor ouderen is in 2015 gehandhaafd. Ook kunnen ouderen nu tijdens de spitsuren gratis reizen. Er wordt veel gebruik gemaakt van deze regeling.
- *Vitaliteit*: ouderen in beweging. In de maand van de Vitaliteit zijn 350 activiteiten georganiseerd voor ouderen; de meeste activiteiten waren gratis waardoor zij ook voor ouderen met een laag inkomen toegankelijk waren.

2016

In 2016 gaan we door met het gratis OV, de zorgverzekering en de computercursussen. Daarnaast is er nog aandacht voor het volgende:

- *Ouderen in beweging* wordt voortgezet, in combinatie ook met valpreventie.
- *De pedicurereregeling* (een initiatief gezamenlijk met OCW) wordt per 1 januari 2016 veranderd, waardoor meer mensen van de regeling gebruik kunnen maken. Dit moet ook het aantal klachten over de regeling verminderen.
- *De Ooievaarspas* is voor veel ouderen belangrijk om actief te blijven in de stad. Binnenkort gaan we met ouderen in gesprek om het gebruik van de pas te optimaliseren. Daarbij zal bijvoorbeeld gesproken worden over de wenselijkheid van een saldo op de Ooievaarspas dat gebruikt kan worden voor cursussen/activiteiten/kortingen. Ook zullen we de keuze voorleggen of mensen de voorkeur geven aan korting op grotere activiteiten, of liever een paar kleine aanbiedingen gratis ontvangen.

Met bovenstaande voorzieningen zorgen we dat de ongeveer 10.000 oudere minima mee kunnen doen in de stad en de samenleving.

4. In balans brengen van het huishoudboekje

Een gezonde financiële huishouding is een voorwaarde om goed voor jezelf en je gezin te zorgen. Mensen moeten voldoende budget hebben om gezond te eten en te sporten. Ook moet er ruimte in het budget zijn voor op participatie gerichte uitgaven.

Uiteraard biedt betaald werk de beste oplossing voor financiële problemen en moet waar mogelijk deelname aan betaald werk worden gestimuleerd. In het stelsel van inkomen en uitgaven zien we nog mogelijkheden tot verbetering. Soms weten burgers niet op welke voorzieningen zij recht hebben of is er te weinig zicht op waar het geld aan op gaat, en of de uitgaven beter of handiger gedaan kunnen worden.

Zowel voorlichting als gerichte ondersteuning kunnen worden aangewend om het huishoudboekje op orde te brengen. Hiervoor zijn in 2015 al diverse maatregelen getroffen op het gebied van minimavoorzieningen en financiële dienstverlening.

Minimavoorzieningen 2015

De kosten van wonen, zorg en energie maken dat vooral minima weinig vrije bestedingsruimte hebben. Beïnvloeding van deze lasten zal dan ook een structureel positief effect hebben op de huishoudbegroting. Tegelijkertijd is beïnvloeding van deze kosten vaak lastig. Hoe bespaar je nou op bijvoorbeeld je energierekening en wat is daar in jouw situatie voor nodig?

- *E-team*: in 2015 is er via het e-team gericht te werk gegaan met voorlichting en de gratis energiebox met besparende materialen zoals radiatorfolie of spaarlampen. De box kent sinds 2015 een keuzepakket waarbij aangesloten wordt bij de behoeften van bepaalde doelgroepen; Zo zal een gezin met pubers een ander energieverbruik en behoefte kennen dan een alleenstaande oudere. De gemiddelde besparing kan oplopen tot € 200,00 per jaar. Deze inzet willen we in 2016 voortzetten waarbij we dit combineren met een wijkgerichte aanpak om schulden terug te dringen.
- *Inkomensondersteuning; maatwerk via bijzondere bijstand*: zowel op rijksniveau als in het coalitieakkoord staat maatwerk via de individuele bijzondere bijstand weer centraal bij de aanpak van armoedeproblematiek. Het college heeft vanaf 2015 € 2 mln. aan extra middelen voor individuele bijzondere bijstand gereserveerd. Behalve om te voldoen aan een groeiende vraag, maakte deze intensivering het mogelijk om in 2015 een aantal voor de burger positieve bijstellingen te doen op het beleid ten aanzien van de bijzondere bijstand. Te denken valt aan:
  - Voor medische kosten kan bijzondere bijstand verstrekt worden als de zorgverzekering de kosten niet volledig vergoedt. Denk aan tandartskosten of dieetkosten. Wel wordt van een aanvrager verwacht dat hij bij structurele kosten zijn verzekering aanpast aan zijn medische situatie.

- Er wordt bij het aflossen van leenbijstand (voor bijvoorbeeld huisraad) meer rekening gehouden met de financiële situatie waarin de aanvrager verkeert. Dit om te voorkomen dat een aflossing op een lening een schuldsituatie elders creëert.
- Ouders met een kind dat naar een medisch kinderdagverblijf gaat kunnen bijzondere bijstand krijgen voor de eigen bijdrage die hiervoor gevraagd wordt.
- De vermogensgrens voor de draagkracht in het vermogen bij bijzondere noodzakelijke kosten wordt naar boven bijgesteld naar de grens die bij een uitkering voor levensonderhoud wordt gehanteerd. Dit scheelt extra controles en spaarzaamheid wordt op deze wijze niet bestraft.
- Er wordt rekening gehouden met de kosten van kinderopvang bij het bepalen van de financiële draagkracht van werkende alleenstaande ouders. Dit maakt dat zij langer gebruik kunnen maken van bijzondere bijstand.

Per 2015 gaan ambtenaren van SZW bij complexe aanvragen bijzondere bijstand in gesprek met de aanvrager. Daarbij is er, behalve voor de aanvraag zelf, ook oog voor flankerende voorzieningen en dienstverlening. Door meer aandacht te geven aan maatwerk via de individuele bijzondere bijstand zijn de beoogde extra uitgaven voor 2015 gerealiseerd. Het vangnet is hiermee weer een stuk fijnmaziger geworden.

- *Hoogheemraadschap*: als gemeente spannen we ons in om het huishoudboekje op orde te krijgen van minimahuishoudens. De afschaffing van de kwijtschelding van de waterzuiveringsheffing door het Hoogheemraadschap van Delfland, betekent voor huishoudens met een laag inkomen een aanslag op hun toch al geringe budget. Het college vindt deze keuze onbegrijpelijk en onacceptabel en heeft daarom geprobeerd samen met de regiogemeenten het Hoogheemraadschap op andere gedachten te brengen.
- *Zorgkosten*: Voor mensen met een chronische ziekte of handicap is het een jaar geweest met veel veranderingen door de decentralisaties van de zorg binnen de WMO, maar ook door het verdwijnen van landelijke inkomensondersteunende maatregelen. De landelijke regelingen waren de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) van € 150,00 tot € 500,00 euro per jaar en de Compensatie eigen risico (Cer) van € 99,00 per jaar. Ook kregen mensen korting op de eigen bijdragen die het CAK in rekening bracht. Om chronisch zieken te ondersteunen vanuit de gemeente is er geld vanuit het rijk overgeheveld. De overheveling gaat echter wel gepaard met forse kortingen op de daartoe door het rijk aan de gemeenten beschikbaar gestelde budgetten. Er blijft minder dan een derde van het budget over. Dit geld moest slim en doelmatig worden ingezet waardoor daadwerkelijke kosten worden gecompenseerd zodat een chronische ziekte of handicap zo min mogelijk negatieve gevolgen heeft voor het huishoudboekje. De gemeentelijke ondersteuning aan deze doelgroep bestaat in 2015 uit:
  - de collectieve zorgverzekering (waarin o.m. de WMO eigen bijdragen Huishoudelijke Hulp, begeleiding/ondersteuning en het eigen risico zijn meeverzekerd);
  - de tegemoetkoming ad. € 125,00 voor chronisch zieken en gehandicapten;
  - en voor noodzakelijke kosten in verband met chronische ziekte of handicap, die niet vanuit de zorgverzekering of tegemoetkoming bekostigd kan worden, kan op individuele basis een aanvraag bijzondere bijstand worden ingediend.

Aanvullend hierop hebben we voor 2015 extra ruimte gevonden voor een eenmalige aanvulling van € 50,- op het reeds verstrekte bedrag aan tegemoetkoming voor chronisch zieken. De uitbetaling hiervan zal in december plaatsvinden. Uit de Nibud-rapportage blijkt dat minima met extra zorgkosten deze mede dankzij bovenstaande ondersteuning kunnen betalen. De zorg blijft toegankelijk en de vaste lasten kunnen worden betaald.

Minimavoorzieningen 2016

De voorzieningen voor 2015 zullen ook in 2016 worden ingezet. Aanvullend hierop doen we in 2016 het volgende:

- *Collectieve, aanvullende zorgverzekering voor minima*: ook in 2016 is er een collectieve zorgverzekering voor minima bij twee zorgverzekeraars: VGZ en Azivo. Het Nibud adviseert deze verzekering ook, in het bijzonder voor mensen die veel van zorg gebruik maken.

De gemeente betaalt een deel van de premie en de verzekeraar geeft een afgesproken korting op de basispremie van de verzekeraar.

De maandelijkse gemeentelijke bijdrage in de premie is als volgt:

- € 20,00 per betalende verzekerde met een inkomen tot 110%;
- € 10,00 voor de inkomens van 110 – 130%;
- AOW'ers krijgen nog een extra maandelijkse bijdrage van € 10,00 bovenop de bovenstaande bijdragen.

Deelnemers krijgen geen rekening voor het eigen risico. Dit bedrag is meegenomen in de premie, evenals eigen bijdragen voor verstrekkingen onder de basisverzekering of de eigen bijdrage WMO voor huishoudelijke hulp en/of begeleiding. Het aanvullende pakket is uitgebreid en kent ruime vergoedingen, voor onder andere brillen of lenzen, tandarts en fysiotherapie. Kinderen onder de 18 jaar zijn gratis meeverzekerd. In 2016 is er nog een aanvullende verbetering. Zelfzorg geneesmiddelen zijn op advies van de Leergeldkids in 2016 door Azivo opgenomen in het pakket. De verzekering is een populaire voorziening onder de doelgroep. In 2015 zijn meer dan 57.000 mensen verzekerd via het collectieve contract. Het bereik onder ouderen is fors toegenomen van 5.800 in 2013 (gegevens armoedemonitor 2014) naar 8.800 in 2015.

Soms kunnen burgers niet overstappen omdat ze bij een andere verzekeraar een schuld hebben. We willen hen in de gelegenheid te stellen om toch te kunnen overstappen naar de collectieve verzekering. Voor een schuld tot € 2400,00 (voor een gezin) is het mogelijk om middels een sociaal krediet van de GKB de schuld bij de zorgverzekeraar af te lossen. Informatie hierover wordt opgenomen in de communicatie over de zorgverzekering en de nieuwsbrief voor bijstandsgerechtigden. Bij complexere schuldensituaties kan een traject via de gemeentelijke schuldhulpverlening ingezet worden.

- *Weesfietsen*: voor 2016 gaan we de mogelijkheden om bijzondere bijstand activerender in te zetten verder uitdiepen. De bijzondere bijstand draagt dan bij, naast de werknemerscheque, om mensen te ondersteunen bij de uitstroom naar (vrijwilligers)werk. Bijvoorbeeld met een weesfiets (een fiets die in een stalling is achter gelaten). De Haagse weesfietsen zijn in een regionaal fietsdepot op de Binckhorst gestald, waar onder meer ook de gemeenten Delft en Zoetermeer hun achtergelaten fietsen neerzetten. We gaan 1000 fietsen voor vrijwilligers binnen de doelgroep minima beschikbaar maken.

Financiële dienstverlening 2015

Behalve met voorzieningen die meer financiële ruimte bieden breng je het huishoudboekje vooral op orde door inzicht te geven in inkomsten en uitgaven en het voorkomen van overbesteding en schulden. In 2015 zijn de volgende acties hiervoor ingezet:

- *Preventie van schulden onder jongeren*: de preventieve schuldcampagne “Hoe word je rijk? in Den Haag” bleek een goede aanvulling op de armoede- en schuldhulpactiviteiten. De campagne was erop gericht jongeren gezond financieel gedrag aan te leren. Ook werd aandacht besteed aan wat er verandert als je 18 jaar wordt, en wat te doen als je toch in de problemen komt. Vijf VMBO-scholen namen deel. De campagne werd stadsbreed uitgezet via social media en door het ophangen van posters en uitdelen van flyers op plekken waar veel jongeren komen (Koorenhuis, JIT, buurthuizen). Ook ROC Mondriaan spant zich in om haar studenten bewust te maken van kosten en schulden. Onder meer met goede informatie over de kosten per opleiding en lessen in budgetbeheer. Verder wordt op dit moment in een project onderzocht hoe de financiële weerbaarheid van studenten kan worden verhoogd
- *Cursussen voor Haagse burgers*: een ander belangrijk preventief instrument zijn de gratis cursussen en workshops. Iedere Haagse burger kan daar zelf leren zijn administratie op orde te brengen en houden, en te budgetteren. Het is ook een manier om financiële problemen te signaleren (= vindplaats).
- De financieel trainers van de dienst SZW geven groepsgewijze voorlichtingen / workshops op scholen, in gevangenissen, bij woningcorporaties, bij vrijwilligersorganisaties, vadergroepen, migrantenorganisaties, welzijn- en zorgorganisaties, bij wijkbijeenkomsten en themabijeenkomsten.

- *Samenwerking met woningcorporaties*: een belangrijke vorm van preventie en vroegsignalering is het project voorkoming huisuitzettingen. Hierin werken financieel specialisten en sociaal casemanagement van de gemeente samen met de woningcorporaties Vestia, Haag Wonen en Staedion. In 2015 is afgesproken de doelgroepen te laten vervallen. Sindsdien kunnen de corporaties alle huurders met een dreigende huisuitzetting aanmelden. In het kader van de prestatieafspraken is afgesproken dat de corporaties eerder kunnen aanmelden. Zij hoeven niet langer te wachten tot een rechterlijk vonnis is ontvangen, maar kunnen al aanmelden op het moment van dagvaarden. Het moment van melden wordt daarmee gemiddeld 2 maanden vervroegd. Doordat de gemeente deze mensen eerder in beeld krijgt, loopt de huurschuld minder op.
- *Advies voor mensen met een eigen woning*: via de Gemeentelijke Kredietbank wordt aan burgers met een eigen woning die financiële problemen hebben of dreigen te krijgen ondersteuning geboden in de vorm van advisering, (financiële) begeleiding en daadwerkelijk verstrekken van hypotheecaire kredieten. De advisering wordt gebaseerd op een volledige financiële scan en is gericht op het oplossen en voorkomen van problematische schulden. Stabilisering vindt plaats wanneer er betaalbare woonlasten zijn en er mogelijkheden zijn voor de curatieve schuldhulp. In eerste instantie wordt nagegaan of een aanpassing van de woonlasten mogelijk is met behulp van de eigen bank. Met een aantal banken is afgesproken dat zij (met toestemming van de klant) de GKB informeren over de hypotheekschuld, om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken om gedwongen verkoop en huisuitzetting te voorkomen. Ook kunnen ouderen met een eigen woning de eventuele overwaarde benutten voor woningaanpassingen zodat zij langer in hun woning kunnen blijven wonen.
- *Vroegsignalering*: iedereen die zich bij de gemeente meldt voor een uitkering, krijgt een “breed” intake-gesprek. De financiële situatie is één van de onderwerpen die dan wordt besproken. Wanneer sprake (b)lijkt van gebrekkige vaardigheden op het gebied van administratie en financiën, dan vindt doorverwijzing plaats naar administratie- of budgetteringscursussen. Speciaal voor de sluitende aanpak jongeren is er de jongerencursus “Geld op Koers.”
- *Inkomensbeheer*: de gemeente biedt verschillende vormen van inkomensbeheer. Dit zijn: doorbetalen vaste lasten vanuit de bijstandsuitkering, budgetbeheer en beschermingsbewind. Dit nam verder toe doordat het aantal doorbetalingen steeg met 4.000. Het totale bereik van inkomensbeheer is inmiddels 14.500 mensen.
- *Beschermingsbewind*: het beschermingsbewind wordt ingesteld door de kantonrechter wanneer iemand door schuldenproblematiek, en geestelijke of lichamelijke beperkingen niet in staat is zijn vermogen te beheren. In de wetwijziging van 2014 is daar een extra reden aan toegevoegd, namelijk “verkwisting of ernstige schuldenproblematiek”. De onderbewind gestelde moet uit zijn vermogen zelf de bewindvoerder betalen. Kan hij dit niet, dan kan hij een beroep op de bijzondere bijstand doen. De uitgaven voor bijzondere bijstand voor deze voorziening stijgen de afgelopen jaren fors. De gemeente Den Haag heeft in 2014 ongeveer € 1,6 miljoen bijzondere bijstand verstrekt voor beschermingsbewind. Dat is een forse stijging ten opzichte van 2012 (toen nog ongeveer 0,9 miljoen). Naar verwachting zullen de uitgaven over 2015 meer dan € 2mln. bedragen. Voor 2016 is € 225.000 extra bestemd om een te verwachte stijging van 10% aan kosten beschermingsbewind op te vangen. Door de stijgende uitgaven aan bijzondere bijstand voor beschermingsbewind blijft er minder geld over voor bijzondere bijstand voor andere zaken en het armoedebeleid. Samen met de VNG wil de gemeente Den Haag op korte termijn in overleg met de rechtbank om te kijken of het mogelijk is dat eerst wordt bekeken of het door de gemeente verzorgde stelsel aan ondersteuning (zoals budgetbeheer, budget coaching, doorbetaling van vaste lasten) in overweging kan worden genomen voordat tot beschermingsbewind wordt besloten. Zo kun je de meest optimale en op maat gesneden begeleiding bieden en voorkom je dat de kosten almaar toenemen. We willen met de staatssecretaris in overleg over andere vormen van bekostiging (een landelijke financiële voorziening). Denk aan een geormerkt budget om beschermingsbewind te betalen. In ieder geval moet een antwoord komen op de onwenselijke huidige situatie waarin we nauwelijks invloed hebben op het volume, maar wel moeten betalen.

Met de ingezette acties wil ik ervoor zorgen dat de uitgaven aan bijzondere bijstand voor beschermingsbewind vanaf 2017 stabiliseert.

- *Pandhuis*: het Pandhuis biedt mensen die goederen, bijvoorbeeld sieraden, van enige waarde hebben een snelle oplossing voor een korte termijn financieel probleem. In het contact met de belener wordt onderzocht of er sprake is van schuldenproblematiek, er wordt dan doorverwezen naar de schuldhulpverlening.

De beleentermijn waarover het pandkrediet wordt verstrekt, tot nog toe een vaste periode, zal meer gaan variëren naargelang de waarde van het onderpand en de tijd die nodig is om te reserveren voor aflossing. Nu verlenging van de beleentermijn met tussentijdse gedeeltelijke aflossing of rentebetaling wettelijk niet meer mogelijk is, wordt hiermee deze kredietverlening toch “op maat” gemaakt. Als het pand toch niet tijdig wordt teruggehaald en bij verkoop een restwaarde door de GKB wordt gecreëerd, is deze bedoeld voor degene die het pand heeft aangeleverd.

Financiële dienstverlening 2016

Onderzoek Rekenkamer

De Rekenkamer Den Haag startte in 2014 een onderzoek naar de gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit onderzoek is gericht op het perspectief van de klanten (schuldenaren en schuldeisers) van de schuldhulpverlening. Positief is dat de gemeente over het algemeen veel waardering kreeg van de schuldenaren. Alleen al toegelaten worden tot schuldhulpverlening leidt tot het wegvallen van de stress en dynamiek die schuldeisers met zich meebrengen. Ook de schuldeisers waarderen de gemeentelijke inzet overwegend positief.

De Rekenkamer zag ook een aantal mogelijkheden om de dienstverlening verder te verbeteren. De belangrijkste zijn:

- Voldoen aan wettelijke normtijden;
- Het vergroten van het bereik en effectiviteit door meer in te zetten op preventieve activiteiten en vroegsignalering;
- Het bieden van (een vorm van) schuldhulpverlening aan alle aanmelders;
- Het realiseren van nazorg.

Ik neem de aanbevelingen van de rekenkamer serieus en in 2016 worden deze aanbevelingen uitgewerkt. Onder meer in het beleidsplan Schuldhulpverlening.

Beleidsplan Schuldhulpverlening

Het beleidsplan schuldhulpverlening wordt geactualiseerd. De organisaties die vertegenwoordigd zijn in het Stedelijk Overleg en de Cliëntenraad hebben hier hun bijdrage aan geleverd (diepte-interviews). Ook maken wij dankbaar gebruik van de ervaringen en inzichten zoals verwoord in de inspiratienota van Delen Achter De Duinen. Ten slotte gebruiken wij de armoede- en schuldenconferentie in december 2015 voor de inbreng van maatschappelijke partners in de stad. Innovatieve ideeën en nieuwe samenwerkingsvormen kunnen landen in het gemeentelijke beleid. De verwachting is dat het beleidsplan begin 2016 wordt verzonden aan de Raad. Ik zal u dan ook nader informeren over het punt van de rekenkamer met betrekking tot de normtijden.

Preventie

In lijn met het advies van de rekenkamer gaan we in 2016 meer inzetten op preventieve activiteiten binnen de schuldhulpverlening. Dat doen we door:

- *Schuld campagne “Hoe word je rijk? in Den Haag”*: de campagne wordt ook het komende jaar verzorgd. Het aantal deelnemende VMBO-scholen verdubbelt. Het verwachte bereik stijgt daarmee tot 2.000 leerlingen.
- *Verkenning “Verzekerde betaling.”*: wij laten de mogelijkheid verkennen om verzekerde betaling van vaste lasten te stimuleren. In een wijk met een verhoogd risico op betalingsachterstanden wordt een business case onderzocht. Hierbij kunnen mensen vrijwillig hun vaste lasten rechtstreeks laten doorbetalen.

- *Vergroten zichtbaarheid cursusaanbod*: de zichtbaarheid van het gemeentelijke cursussen aanbod wordt vergroot door het aanbod te ontsluiten via PEP / Haagse Vrijwilligersacademie en door het verspreiden van een pamflet “Moeite met rondkomen?” als onderdeel van de brede publiekscampagne minimaregelingen. Het verwachte bereik is 4.000 deelnemers.
- *Vergroten zichtbaarheid financiële dienstverlening voor ZZP-ers*: de bij de eerste pijler beschreven samenwerking met het Haags Ondernemershuis wordt geïntensiveerd door op locatie van het Ondernemershuis te starten met een inloopspreekuur van financieel specialisten van de gemeente. Dit draagt tevens bij aan het vergroten van het bereik van de minimavoorzieningen onder deze doelgroep. Het verwachte bereik is 125 zelfstandigen.
- *Het Startpunt Geldzaken* (initiatief van o.a. Nibud) richt zich op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid. Door het invullen van een beperkt aantal vragen wordt de burger naar een op zijn situatie toegesneden geldplan geleid. Aan de hand van actiepunten kunnen de persoonlijke geldzaken in balans worden gebracht en gehouden, voor nu en later. Wij gaan hierbij aansluiten en maken de geldplannen toegankelijk via een link op de website van de gemeente. Het verwachte bereik is 1.200 geldplannen.
- *Eigen woning*: voor mensen met een eigen woning die zich aanmelden voor een uitkering geldt dat de overwaarde van de woning moet worden beoordeeld door de GKB, omdat dit vermogen het recht op uitkering beïnvloedt. Dit is tegelijkertijd een adviesgesprek waarin nagegaan wordt of de woonlasten in overeenstemming zijn (of kunnen worden gebracht) met het inkomen uit de uitkering. Daarom is onze ambitie in 2016 te realiseren dat alle mensen met een eigen woning die zich melden voor een uitkering naar de GKB worden verwezen, ook als er duidelijk geen sprake is van overwaarde. Door intensivering van de samenwerking met de (lokale) banken, met de Vereniging Eigen Huis, UWV, en andere intermediairs wordt het bereik voor deze adviesgesprekken vergroot. Het verwachte bereik is 360 adviesgesprekken.

Vroegsignalering

- *Probleemherkenning tijdens preventie*: in het vorige onderdeel werden verschillende activiteiten beschreven die gericht zijn op preventie. Bijvoorbeeld tijdens gastlessen op scholen, bij cursussen of workshops, en tijdens adviesgesprekken. Alle activiteiten waar persoonlijk contact plaatsvindt, bieden een goede gelegenheid om een onderliggend schuldenprobleem te herkennen en naar de juiste organisatie of dienst door te verwijzen.
- *Noodloket 155-red een bedrijf*: is een initiatief van het Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) om vroegtijdig zelfstandigen in nood te spreken. Vaak is de aanleiding een urgent financieel probleem. De ondernemer wordt binnen 24 uur uitgebreid gesproken. Bij voldoende perspectief zoekt de adviseur samen met de ondernemer naar mogelijkheden om de positie van het bedrijf te verbeteren. Vooral de makkelijke toegang (telefonische of digitaal) maakt dat ondernemers zich sneller melden. Wij sluiten hierbij aan. Het verwachte bereik is 150 zelfstandigen.
- *Intensiveren samenwerking woningbouwcorporaties*: ten eerste meer aandacht voor vroegsignalering van huurachterstanden bij huidige bewoners. Corporaties leggen in een vroeg stadium persoonlijk contact met de bewoner. Afhankelijk van de situatie kunnen daarna gemeente, zorg- of maatschappelijke instellingen hulp en ondersteuning bieden. Ten tweede meer aandacht voor voorkomen van huurachterstanden bij nieuwe bewoners. Corporaties doen bij nieuwe huurders een financiële check. Als er een risico bestaat op betalingsachterstanden, verwijzen zij door naar het gemeentelijke cursusaanbod.

Hulp bij schulden

- *Proeftuin beslagvrije voet*: kwetsbare burgers komen in de knel als schuldeisers de beslagvrije voet als bestaansminimum niet respecteren. Burgers die een beroep doen op de schuldhulpverlening worden dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van een ondoordachte uitvoering door overheidsinstanties (met name de Belastingdienst en het CJIB), die ingrijpende bevoegdheden hebben om vorderingen op de burger te innen.

De G4 steunen de ingezette ontwikkelingen van het kabinet rondom de vereenvoudiging van de beslagvrije voet, het niet geheel verrekenen van het kindgebonden budget bij alleenstaande ouders, het beslagregister en de Rijksincasso-visie. Echter, actie is noodzakelijk om de ontwikkelingen bij de overheid te versnellen vanwege de urgentie van de situatie bij mensen voor wie het bestaansminimum nu niet gewaarborgd is.

Daarom starten wij samen met de andere G4-gemeentes de proeftuin 'waarborgen bestaansminimum'. Hierin worden stappen gezet om tot een betere waarborg te komen van de beslagvrije voet. Daarvoor is het nodig dat draagvlak wordt gecreëerd bij belangrijke schuldeisers, en dan met name diegenen met bijzondere incasso-bevoegdheden. Daarom willen wij samenwerken met de Belastingdienst (die toeslagen kan verrekenen) en het CJIB (die kan overgaan tot gijzeling). Wij willen afspreken dat wanneer een burger door incasso van Belastingdienst of CJIB te weinig overhoudt, die organisaties dit met spoed corrigeren. Met de proeftuin willen we 100 mensen helpen.

- *Kortdurende stabilisatietrajecten*: het huishoudboekje wordt op orde gebracht door inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen en te houden. Ook worden verdere hulpverleningsvragen helder gemaakt. Dit product biedt ook ondersteuning voor mensen die (nog) niet in aanmerking komen voor schuldregelen. In lijn met de aanbeveling van de rekenkamer zal ook voor deze trajecten een beschikking worden afgegeven. Het verwachte bereik is 1.200 trajecten.

Nazorg

- *Financiële APK's*: wij zetten in op stabilisatie en budgetondersteuning als een schuld onoplosbaar is, dit in combinatie met jaarlijks een financiële APK. Dit betekent dat periodiek de persoonlijke situatie wordt bekeken. Wijzig iets in de samenstelling van het huishouden, dan kunnen ook toeslagen en belastingen worden aangepast. Zo kunnen wij toch iets doen voor mensen die vooralsnog niet in aanmerking komen voor een schuldregeling.
- *Nazorg*: wij richten een systeem van nazorg in. Kort voordat een lopende schuldregeling eindigt, worden klanten uitgenodigd voor een workshop. Daarin worden zij voorbereid op de veranderingen die plaatsvinden wanneer zij schuldenvrij zijn. Ook neemt de gemeente tijdens het eerste jaar na beëindiging van de dienstverlening contact op om na te gaan of inkomsten en uitgaven nog steeds in evenwicht zijn. Ten slotte worden (voormalige) klanten drie jaar na het succesvol beëindigen van een schuldregeling uitgenodigd voor een training.

5. Samenwerken met de stad tegen armoede

Het bestrijden van armoede is natuurlijk niet alleen een zaak voor de gemeente. Er zijn in de stad veel organisaties die mensen met een krappe beurs ondersteunen. Daar werken we zo goed mogelijk mee samen. Ook het bedrijfsleven draagt een steentje bij, waardoor sympathieke projecten mogelijk gemaakt worden, zoals het project 'Jarige Job'. Op die manier kunnen kinderen op school hun verjaardag kunnen vieren. De Stichting Samenwerking Sociale Fondsen (SSSF) is een belangrijke partner, die voor de gemeente een tiental fondsen beheert, waaronder het suppletiefonds, opgezet als laatste redmiddel om bijvoorbeeld huisuitzettingen en de afsluiting van energie en water van kwetsbare huishoudens te voorkomen. De BabyBullenBank van Stek helpt moeders aan babyspullen, bijvoorbeeld kleertjes, slaapzakje, kinderwagen, buggy, kraampakketten of een badje. Er zijn moeders die hier eenvoudigweg geen geld voor hebben. Al meer dan 400 (aanstaande) moeders hebben de weg naar de BabyBullenBank gevonden. Andere partners zijn o.a. de Stichting Leergeld, Delen achter de Duinen, de Cliëntenraad en de Voedselbank.

2015

- *Armoede- en schuldenconferentie*: terwijl Nederland uit het dal van de economische crisis kruipt, blijven de schulden van huishoudens groeien. Uit landelijke cijfers blijkt dat ongeveer een derde van de huishoudens die om hulp vragen, niet kunnen worden toegeleid naar een schuldregeling. De gemeente wil graag meer Hagenaars perspectief bieden, maar kan dat niet alleen.

Ik organiseer daarom in op 9 december 2015 een conferentie over armoede en schulden met als doel de maatschappelijke partners in de stad intensiever te verbinden. Bij de organisatie van de conferentie wordt samengewerkt met Delen Achter De Duinen. De aandacht is niet alleen gericht op meer mensen schuldenvrij krijgen. Voor veel mensen is een schuldregeling niet mogelijk. Zij blijven zitten met een vooralsnog onoplosbare schuldsituatie. Het is belangrijk dat zij wél perspectief krijgen op een leven zonder spanning (veroorzaakt door schuldeisers en deurwaarders) en sociale uitsluiting.

Hiervoor kan dienstverlening worden ingezet zonder dat dit direct of zelfs op termijn leidt tot een traject gericht op het definitief oplossen van schulden. Maar, meer mensen worden dan schuldenzorgenvrij.

Wat kan Den Haag bovenop het bestaande dienstverleningsaanbod in de gemeente nog meer doen om samen schulden te voorkomen, op te lossen of beheersbaar te houden? De conferentie wordt gebruikt om ideeën op te halen die kunnen landen in het gemeentelijke beleid. Ook is er ruimte om met de partners in de stad vernieuwende (regel-luwe) aanpakken te bedenken op het gebied van schulden. Ten slotte start tijdens de conferentie een publiekscampagne. Hierin wordt aandacht besteed aan minima-regelingen en (voorkomen van) schulden.

2016

- *Vernieuwing en innovatie:* in 2016 zal de vernieuwende aanpak, vooral gericht op de aanpak van de schuldenproblematiek worden uitgewerkt. Het college verwacht dat we in 2016 met enkele pilots kunnen starten. Ook onderzoeken we of we meer ervaringsdeskundigen kunnen inzetten bij onze voorlichting en coaching. Verder zullen we ons in 2016 inzetten om meer organisaties en bedrijven te betrekken bij ons beleid. We vragen hen rekening te houden met de minima. Wellicht uit te werken in de vorm van een Armoedepact.

Financiën

De in de brief uitgewerkte voorstellen zullen binnen de bestaande begroting worden vormgegeven. Hier is geen aanvullende financiering voor nodig.

Eén intensivering die binnen het bestaande budget voor schuldhulpverlening wordt gefinancierd willen we nader toelichten. De Rekenkamer adviseerde in het kader van schuldhulpverlening om meer mensen (vroeg)tijdig te bereiken. Ook werd geconstateerd dat te weinig mensen een oplossing realiseren voor hun schuldenprobleem.¹ Wij zetten daarom in op het bedenken van innovatieve ideeën en uitproberen van vernieuwende aanpakken.

Het afgelopen jaar werd beter gekwalificeerd personeel geworven en opgeleid. Zodra het opleidingstraject is afgerond, zijn zij volledig te belasten. Ook wordt de ICT van de schuldhulpverlening gemoderniseerd. Hier kan dus nog een verbetering in efficiency worden verwacht. Hierbij wordt uitgegaan van een gelijkblijvend aantal meldingen voor schuldhulp. Ten slotte zullen waar mogelijk medewerkers naast preventieve en curatieve taken ook deels beschikbaar worden gesteld voor innovatie. We gaan er daarom vanuit dat de innovatie kan worden gefinancierd binnen het bestaande budget schuldhulpverlening. Hiervoor reserveer ik € 500.000,00.

---

¹ Rekenkamer Den Haag, “Een streep door de rekening,” pag. 13.

Voor 2016 is er € 1 mln. aan ruimte voor nieuw of additioneel beleid binnen het armoedebudget. Hieronder treft u een overzicht van de extra uitgaven.

- Verhoging Individuele Inkomenstoelage voor gezinnen met kinderen:	€ 600.000
- Weesfietsen voor vrijwilligers:	€ 25.000
- Vervoer gehandicapt kind met ouders naar activiteit O'pas	€ 50.000
- Stijging bijzondere bijstand/ beschermingsbewind	€ 225.000
- <u>Pedicure</u>	<u>€ 100.000</u>
- TOTAAL:	€ 1.000.000

Conclusie

Den Haag heeft veel ambities op het gebied van armoedebestrijding, dat hebben we in het coalitieakkoord afgesproken. In deze collegeperiode is extra geld beschikbaar voor dit beleid. Ik wil de burgers die het financieel moeilijk hebben krachtig en effectief ondersteunen. Wij staan als stad voor de uitdaging om negatieve gevolgen van armoede tegen te gaan, kwetsbare mensen bescherming te bieden en iedereen actief mee te laten doen. Zeker in deze tijd, waarin het aantal bijstandsgerechtigden en het aantal mensen met schulden helaas nog steeds toeneemt, is dit uiterst noodzakelijk.

De aanpak van de armoedeproblematiek vergt een lange adem, en een brede, integrale aanpak. Met werk en scholing waar mogelijk en ondersteuning waar nodig. We zijn er trots op dat alle onderzochte huishoudtypes dankzij het Haagse minimabeleid in staat zijn om te voorzien in de kosten van levensonderhoud. Het gaat om een grote groep Haagse burgers (ruim 44.000 huishoudens), waaronder 23.500 kinderen en meer dan 10.000 65-plushuishoudens, die de kans moet hebben om volwaardig mee te doen in de samenleving, ook met een laag inkomen.

Leven met weinig geld is stressvol. Zoals we al schreven, laten recente wetenschappelijke inzichten zien dat armoede en schulden de capaciteit tot het zelf organiseren van je leven onder druk zet. Het is ook om deze reden dat in 2016 veel nadruk ligt op het voorkomen en oplossen van schuldenproblematiek. Op verschillende plaatsen in het land (ook in Den Haag) worden innovatieve manieren ontwikkeld om de schuldenproblematiek aan te pakken. In 2016 gaan we in Den Haag op dit terrein ook met pilots aan de slag. Ik zal u daarover uiteraard op de hoogte stellen.

Het bestrijden van armoede en het voorkomen en oplossen van schuldsituaties is niet alleen een taak voor de overheid. Veel maatschappelijke organisaties, maar ook mensen en bedrijven in de stad nemen op dit punt hun verantwoordelijkheid. Daar werken we dan ook graag mee samen, en dit gaan we in 2016 verder intensiveren.

De wethouder van Sociale zaken, Werkgelegenheid,
Wijkaanpak en Sport

Rabin Baldewsingh

Bijlage 1: Hoofdpijnen armoedebeleid en financiële dienstverlening 2015 en 2016

Pijler	Beleid 2015	Nieuw 2016
1. Optimale toegankelijkheid, gebruik en bekendheid van het armoedebeleid;	<ul style="list-style-type: none"> - Verbeterde informatie op internet per doelgroep; - Uitbreiding dienstverlening ZZP-ers via ondernemershuis; - Financieel specialisten sluiten aan bij wijkteams. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wijkentour/publiekscampagne; - Aandacht voor armoede bij overige dienstverlening.
2. Gelijke kansen voor kinderen uit minimegezinnen;	<ul style="list-style-type: none"> - Schoolspullenpas via Leergeld; - Winterkledingactie (wordt tweejaarlijks); - Vergoeding sport/cultuur; - Tegemoetkoming ouderbijdrage schoolkosten; - Betrekken kinderen bij beleidsvorming. 	<ul style="list-style-type: none"> - Meer gratis aanbod sport/cultuur; - Vergoeding vervoer speciaal onderwijs bij noodzaak; - Vervoer kinderen met beperking naar activiteit van de Ooievaarspas; - Verhoging inkomenstoeslag voor echtparen met kinderen; - Onderzoek trekkingsrecht kosten gedurende schoolcarrière.
3. Participatie van ouderen met een laag inkomen;	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering ouderen; - Hogere gemeentelijke bijdrage collectieve zorgverzekering; - Gratis openbaar vervoer; - Activiteiten in het kader van de maand van de vitaliteit. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ouderen in beweging, inclusief valpreventie; - Pedicureregeling in de Ooievaarspas; - Gesprek over vernieuwing Ooievaarspas.
4. Het in balans brengen van het huishoudboekje;	<ul style="list-style-type: none"> - Keuzepakket E-team; - Uitbreiding bijzondere bijstand; - Tegemoetkoming zorgkosten ad. € 125,- tot 150% van het sociaal minimum. Eenmalig 50 euro extra; - Wmo- eigen bijdrage meeverzekerd in collectieve zorgverzekering; - Schuldpreventie met o.a. 'Hoe wordt je rijk?', cursussen, samenwerking corporaties, advisering GKB. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wijkgerichte aanpak E-team; - Vernieuwing contract collectieve zorgverzekering incl. zelfzorgmiddelen bij Azivo; - Weesfietsen; - Maatwerk beschermingsbewind en lobby; - Uitbouw en extra bereik preventie; - Startpunt geldzaken introduceren; - Extra adviesgesprekken GBK voor mensen met een eigen woning en schulden. - Eerder ingrijpen bij huurachterstanden; - Proeftuin beslagvrije voet; - Financiële APK; - Nazorg schuldhulp.
5. Samenwerken met de stad tegen armoede en meedoen;	<ul style="list-style-type: none"> - Armoede- en schuldenpreventie; - Samenwerken partner als Leergeld, SSSF, Delen achter de duinen en Voedselbank. 	<ul style="list-style-type: none"> - Innovatie schuldhulp; - Inzetten ervaringsdeskundigen bij voorlichting en coaching; - Uitwerken armoedepact.